

การบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร
สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ¹
Management of Program Internal Education
Quality Assurance for Public University

ปริญญ์ งามสุทธิ* พชรวิทย์ จันทศิริสิริ

Parin Ngamsutdi, Pacharawit Chansirisira

นักศึกษาหลักสูตร ปริญญาการศึกษาศุภบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Domes_2005GE@hotmail.com*

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) องค์ประกอบการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรสำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากอาจารย์ประจำหลักสูตร ระดับปริญญาตรี สังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ 53 แห่งรวมทั้งสิ้น 346 คน ใช้แบบสัมภาษณ์ และสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรสำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ ประกอบไปด้วยการวางแผน การดำเนินการตามแผน การตรวจสอบผลการดำเนินการ และการปรับปรุงผลการดำเนินการ สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐโดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ หลักสูตรพร้อมรับการประเมินเพื่อลงทะเบียนหลักสูตรจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (PNI=0.47) ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ หลักสูตรดำเนินการอย่างเป็นระบบในการออกแบบหลักสูตรและสาระรายวิชาในหลักสูตร (PNI=0.17)

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ การประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรมหาวิทยาลัยของรัฐ

¹บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์การศึกษาศุภบัณฑิต เรื่อง การพัฒนาระบบบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ

Abstract

This research aimed to study 1) element of quality assurance management of program for public universities 2) current quality assurance and needs assessment for quality assurance management for public universities collected data from lecturers under public universities, 53 universities. The sample consisted of 346 lecturers. The data was collected by interview questionnaire. The statistics used in data analysis were percentage, mean, standard deviation and modified priority needs index. The result showed element of quality assurance management of program for public universities is plan, do, check and act the currently internal education quality assurance is at a medium level and the expected internal education quality assurance is high. The item with the maximum requirement index are the curriculum is assessed for registration by the Office of the Higher Education Commission (PNI=0.47), the items with the minimum requirement index are the curriculum is systematically implemented in course design and curriculum (PNI = 0.17).

Keywords: Management, Quality Assurance Management of Program, Public Universities

บทนำ

การประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยดำเนินการอย่างเป็นระบบตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 โดยทบวงมหาวิทยาลัย (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในปัจจุบัน) ได้กำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาตามหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ การให้เสรีภาพทางวิชาการ (academic freedom) ความมีอิสระในการดำเนินการของสถาบัน (institutional autonomy) และความพร้อมของสถาบันที่จะรับการตรวจสอบคุณภาพจากภายนอก ตามหลักการของความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (accountability) (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2557) ต่อมา มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา เริ่มต้นตั้งแต่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 47 ให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน และระบบการประกันคุณภาพการศึกษายานนอก และมาตรา 48 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพการศึกษาภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553) กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) และแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) มีการกำหนดประเภทหรือกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่ม ก วิทยาลัยชุมชน กลุ่ม ข สถาบันที่เน้นระดับปริญญาตรี กลุ่ม ค สถาบันเฉพาะทาง และกลุ่ม ง สถาบันที่เน้นการวิจัยขั้นสูง และผลิตบัณฑิตระดับบัณฑิตศึกษาโดยเฉพาะระดับปริญญาเอก (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551) มาตรฐานอุดมศึกษา ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 7 สิงหาคม 2549 ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต มาตรฐานด้านการจัดการการอุดมศึกษา และมาตรฐานด้านการสร้างและพัฒนาสังคมความรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549) และเพื่อให้สถานศึกษามี

แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา จึงมีประกาศกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 โดยรวมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและภายนอกของการศึกษาทุกระดับไว้ในฉบับเดียวกัน สำหรับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษากำหนดให้แต่ละคณะวิชา และสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาจัดให้มีระบบการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามที่เห็นสมควร โดยให้มีสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับคณะวิชาของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553) และต่อมาได้มีประกาศคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษา เรื่อง หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2557 ให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษามีอิสระที่จะเลือกระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายใน โดยยึดหลักเสรีภาพทางวิชาการ และควมมีอิสระในการดำเนินการของสถานศึกษา ระบบดังกล่าวอาจเป็นระบบที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจัดทำขึ้น หรือระบบซึ่งเป็นที่ยอมรับในระดับสากลที่สามารถประกันคุณภาพการศึกษาได้ตั้งแต่ระดับหลักสูตร คณะ และสถาบัน หรือเป็นระบบที่สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาพัฒนาขึ้นเอง โดยความเห็นชอบของสภาสถาบันและนำเสนอคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557)

จากนโยบายและแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งกฎหมายและประกาศต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ทำให้สถาบันระดับอุดมศึกษาทุกสถาบันได้มีการดำเนินการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในอย่างเป็นระบบตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2546 สถาบันระดับอุดมศึกษาทุกแห่งจัดให้มีระบบบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน และดำเนินการเป็นประจำทุกปีการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปีการศึกษา 2557 ที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในทั้งระดับหลักสูตร คณะ และสถาบัน โดยเริ่มระดับหลักสูตรเพิ่มเติมจากระดับคณะและสถาบันในปีการศึกษา 2557 ทำให้สถาบันระดับอุดมศึกษาต้องเพิ่มระบบบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร มหาวิทยาลัยของรัฐทุกแห่งได้ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรมาแล้วเป็นเวลา 2 ปีการศึกษา คือปีการศึกษา 2557-2558 และในปีการศึกษา 2559 มีการดำเนินการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง มีการพิจารณาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ระบบบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร จากผลการดำเนินการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐในรอบสองปีที่ผ่านมายังมีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง

เพื่อให้การบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ เพื่อให้มีการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษามีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรสำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ

2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรสำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้ศึกษาการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรสำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ เพื่อให้ได้ทราบผลการดำเนินการ และความต้องการในการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยเป็นผลการดำเนินการตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 การกำกับมาตรฐาน องค์ประกอบที่ 2 บัณฑิต องค์ประกอบที่ 3 นักศึกษา องค์ประกอบที่ 4 อาจารย์ องค์ประกอบที่ 5 หลักสูตรการเรียนการสอนการประเมินผู้เรียนและองค์ประกอบที่ 6 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล

ระยะที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ใช้ในการยืนยันแนวทางการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 6 คน ได้แก่ ผู้บริหารมหาวิทยาลัย จำนวน 3 คน ประธานหลักสูตร 2 คน และอนุกรรมการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษา 1 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

ระยะที่ 2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์เกี่ยวกับการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ ได้แก่ ประธานหลักสูตรระดับปริญญาตรี สังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ ปีการศึกษา 2558 จำนวน 53 แห่ง รวมทั้งสิ้น 3,114 คนโดยการเลือกแบบสุ่มตัวอย่างโดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling Technique) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจำนวนประชากรกับตารางสำเร็จรูปของ Krejcie และ Morgan ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 346 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. ศึกษาการดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา จากกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ประกอบไปด้วย 1) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553) กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปีฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) 3) กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2552

2. ศึกษาแนวคิดการบริหารจัดการจากนักวิชาการที่เกี่ยวข้องประกอบไปด้วย 1) การวางแผน 2) การจัดองค์กร 3) การควบคุม 4) การนำองค์กร

การบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด ประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1) การกำกับมาตรฐานองค์ประกอบที่ 2) บัณฑิตองค์ประกอบที่ 3) นักศึกษาองค์ประกอบที่ 4) อาจารย์ องค์ประกอบที่ 5) หลักสูตรการเรียนการสอนการประเมินผู้เรียนและองค์ประกอบที่ 6) สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในระยะนี้ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิยืนยันองค์ประกอบการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 6 คน ได้แก่ผู้บริหารมหาวิทยาลัย จำนวน 3 คน ประธานหลักสูตร 2 คน และอนุกรรมการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา 1 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน โดยใช้ค่าดัชนีความเที่ยงตรง IOC ถ้อยแถลง ค่า IOC มากกว่า 0.50 ถือว่าข้อคำถามมีความเหมาะสม ซึ่งแบบสัมภาษณ์ชุดนี้มีค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ถือว่ามีความเหมาะสมทุกรายการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ ดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ และจัดหมวดหมู่โดยผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าองค์ประกอบการบริหารจัดการซึ่งประกอบไปด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การควบคุม การนำองค์กร เหมาะสมกับการบริหารจัดการโดยทั่วไป หากนำมาใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษา ควรจะประกอบไปด้วย การวางแผน การดำเนินการตามแผน การตรวจสอบผลการดำเนินงาน และการปรับปรุงผลการดำเนินงาน และองค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ ที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดมีความเหมาะสม

ขั้นตอนการวิจัย

1. การศึกษาหลักการแนวคิดทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ ตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาภายในที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด ประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 การกำกับมาตรฐานองค์ประกอบที่ 2 บัณฑิตองค์ประกอบที่ 3 นักศึกษาองค์ประกอบที่ 4 อาจารย์ องค์ประกอบที่ 5 หลักสูตรการเรียนการสอนการประเมินผู้เรียนและองค์ประกอบที่ 6 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

2. สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1 และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อยืนยันความเหมาะสม

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ ได้แก่ ประธานหลักสูตรระดับปริญญาตรี สังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ ปีการศึกษา 2558 จำนวน 53 แห่ง รวมทั้งสิ้น 3,114 คนโดยการเลือกแบบสุ่มตัวอย่างโดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling

Technique) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจำนวนประชากรกับตารางสำเร็จรูปของ Krejcie และ Morgan ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 346 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อคำถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์เกี่ยวกับการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆเกี่ยวกับการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ

ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประเมินความเที่ยงตรง โดยใช้ค่าดัชนีความเที่ยงตรง IOC ถือเกณฑ์ ค่า IOC มากกว่า 0.50 ถือว่าข้อคำถามมีความเหมาะสม ซึ่งแบบสอบถามชุดนี้มีค่าดัชนีความเที่ยงตรงอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ถือว่ามีความเหมาะสมทุกข้อการทดลองใช้กับประธานหลักสูตรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 30 คน โดยแบบสอบถามชุดนี้มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.98

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม จากตอนที่ 1 มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. นำระดับคะแนนความคิดเห็นที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 1 มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. วิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลข้อคำถามปลายเปิดโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปเป็นข้อเสนอแนะอื่นๆเกี่ยวกับการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ

4. วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยใช้วิธีดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI modified) (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

1. นำผลการวิจัยในระยะที่ 1 และผลการสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาสร้างเครื่องมือสำหรับศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์

2. เก็บรวบรวมข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์จากกลุ่มตัวอย่าง

3. วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ

สรุปผลการวิจัย

1. องค์ประกอบการบริหารจัดการที่ได้จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการของนักวิชาการทั้งใน และต่างประเทศ ประกอบไปด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การควบคุม (Controlling) และการนำองค์กร (Leading) ทั้งนี้ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร หากนำแนวทางการบริหารจัดการที่นักวิชาการเสนอแนะไว้มานำใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร จะเกิดปัญหาเนื่องจากการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร ยังคงดำเนินการสอดคล้องตามนโยบายของคณะ และยังคงอาศัยการสนับสนุนจากคณะ รวมถึงการจัดการระดับหลักสูตรยังมีอาจารย์ผู้สอน และผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ส่งผลให้ไม่สามารถนำระบบบริหารจัดการต่างๆ ไปมาใช้ได้ ควรดำเนินการตามแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดกระบวนการ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน (ปีการศึกษา 2557-2561) และเห็นว่าควรมีการบริหารจัดการโดยดำเนินการตามแนวทางของวงจรคุณภาพ PDCA ทั้งนี้สามารถสังเคราะห์และสรุปเป็นแนวทางการดำเนินการวิจัย โดยองค์ประกอบการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ ประกอบไปด้วย 1) การวางแผน 2) การดำเนินการตามแผน 3) การตรวจสอบผลการดำเนินงาน 4) การปรับปรุงผลการดำเนินงาน

2. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และเกี่ยวกับการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ

2.1 การบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ เมื่อพิจารณาในรายด้านซึ่งประกอบไปด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ผลลัพธ์ และข้อมูลย้อนกลับพบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.30$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านกระบวนการและด้านข้อมูลย้อนกลับ มีการดำเนินการเท่ากัน ($\bar{x}=3.37$) ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านผลลัพธ์ และด้านผลผลิต มีค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหามากตามลำดับ ($\bar{x}=3.21, \bar{x}=3.26$ และ $\bar{x}=3.28$) สำหรับสภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.26$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า และด้านกระบวนการมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{x}=4.17$) ด้านกระบวนการ ด้านข้อมูลย้อนกลับ และด้านผลลัพธ์ มีค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหามากตามลำดับ ($\bar{x}=4.19, \bar{x}=4.32$ และ $\bar{x}=4.43$) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ

ด้าน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{x}$	S. D.	แปลผล	$\bar{x}$	S. D.	แปลผล
1. ปัจจัยนำเข้า	3.21	0.79	ปานกลาง	4.17	0.89	มาก
2. กระบวนการ	3.37	0.85	ปานกลาง	4.19	0.82	มาก
3. ผลผลิต	3.28	0.84	ปานกลาง	4.17	0.84	มาก
4. ผลลัพธ์	3.26	0.87	ปานกลาง	4.43	0.93	มาก
5. ข้อมูลย้อนกลับ	3.37	0.85	ปานกลาง	4.32	0.89	มาก
เฉลี่ย	3.30	0.84	ปานกลาง	4.26	0.87	มาก

2.2 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์เกี่ยวกับการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านปัจจัยนำเข้าข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ หลักสูตรปรับปรุงหลักสูตรตามรอบระยะเวลาที่กำหนด (PNI=0.32) ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุดคืออาจารย์ประจำหลักสูตรมีคุณสมบัติครบถ้วนตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด (PNI=0.27) ด้านกระบวนการข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ หลักสูตรดำเนินการอย่างเป็นระบบในการรับนักศึกษา และ หลักสูตรดำเนินการอย่างเป็นระบบในการเตรียมความพร้อมนักศึกษา ก่อนเข้าศึกษาข้อ (PNI=0.36) ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุดคือหลักสูตรดำเนินการอย่างเป็นระบบในการออกแบบหลักสูตรและสาระรายวิชาในหลักสูตร (PNI=0.36) ด้านผลผลิต ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือหลักสูตรมีการปรับปรุงการบริหารหลักสูตรจากผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษา และ หลักสูตรมีการรายงานผลการคงอยู่ของอาจารย์ประจำหลักสูตร (PNI=0.30) ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุดคือ หลักสูตรมีการดำเนินการพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณภาพตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติหลักสูตรมีการรายงานข้อมูลบัณฑิตที่ได้ออกมาทำหรือประกอบอาชีพอิสระภายใน 1 ปี และหลักสูตรมีการรายงานข้อมูลการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา (PNI=0.25) ด้านผลลัพธ์ ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือหลักสูตรพร้อมรับการประเมินเพื่อลงทะเบียนหลักสูตรจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (PNI=0.47) ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุดคือ หลักสูตรมีการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร (PNI=0.27) ด้านข้อมูล ย้อนกลับข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือหลักสูตรจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพอย่างเป็นระบบ (PNI=0.35) ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุดคือ การรายงานผลการดำเนินการหลักสูตรในระบบ CHE QA ครบถ้วนตามช่วงเวลาที่กำหนด (PNI=0.22) รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน (D) ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนา (I) ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI) และลำดับความต้องการจำเป็นการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ

ประเด็น	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน (D)	ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ (I)	ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI)	ลำดับ
ด้านปัจจัยนำเข้า				
1. อาจารย์ประจำหลักสูตรมีคุณสมบัติครบถ้วนตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด	3.13	3.99	0.27	5
2. หลักสูตรปรับปรุงหลักสูตรตามรอบระยะเวลาที่กำหนด	3.31	4.36	0.32	1
3. อาจารย์ประจำหลักสูตรมีคุณวุฒิตามปริญญาเอกตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด	3.17	4.09	0.29	4
4. อาจารย์ประจำหลักสูตรมีตำแหน่งทางวิชาการตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด	3.19	4.14	0.30	3

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย สภาพ ปัจจุบัน (D)	ค่าเฉลี่ย สภาพที่พึง ประสงค์ (I)	ค่าดัชนี ความ ต้องการ จำเป็น (PNI)	ลำดับ
5. อาจารย์ประจำหลักสูตรได้รับการสนับสนุนให้ทำผลงานทางวิชาการ	3.24	4.25	0.31	2
รวมเฉลี่ย	3.21	4.17	0.31	2
ด้านกระบวนการ				
6. หลักสูตรดำเนินอย่างเป็นระบบในการรับนักศึกษา	2.99	4.06	0.36	1
7. หลักสูตรดำเนินการอย่างเป็นระบบในการเตรียมความพร้อมนักศึกษาก่อนเข้าศึกษา	3.12	4.25	0.36	1
8. หลักสูตรดำเนินการอย่างเป็นระบบในการควบคุมดูแลการให้คำปรึกษาวิชาการแก่นักศึกษา	3.28	4.05	0.23	8
9. หลักสูตรดำเนินการอย่างเป็นระบบในการแนะแนวแก่นักศึกษา	3.33	4.31	0.29	2
10. หลักสูตรดำเนินการอย่างเป็นระบบในการพัฒนาศักยภาพนักศึกษา	3.24	4.16	0.28	3
11. หลักสูตรดำเนินการอย่างเป็นระบบในการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แก่นักศึกษา	3.30	4.18	0.27	4
12. หลักสูตรดำเนินการอย่างเป็นระบบในการรับและแต่งตั้งอาจารย์ประจำหลักสูตร	3.52	4.29	0.22	9
13. หลักสูตรดำเนินการอย่างเป็นระบบในการส่งเสริม พัฒนาให้อาจารย์ประจำหลักสูตรมีความก้าวหน้า	3.54	4.30	0.21	10
14. หลักสูตรดำเนินการอย่างเป็นระบบในการออกแบบหลักสูตรและสาระรายวิชาในหลักสูตร	3.46	4.04	0.17	11
15. หลักสูตรดำเนินการอย่างเป็นระบบในการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยตามความก้าวหน้าของศาสตร์สาขาวิชา	3.48	4.25	0.22	9
16. หลักสูตรดำเนินการอย่างเป็นระบบในการกำกับการประเมินการจัดการเรียนการสอนและประเมินหลักสูตร	3.37	4.23	0.26	5
17. หลักสูตรมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบในการจัดการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการกับการวิจัย การบริการทางวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม	3.43	4.27	0.24	7

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย สภาพ ปัจจุบัน (D)	ค่าเฉลี่ย สภาพที่พึง ประสงค์ (I)	ค่าดัชนี ความ ต้องการ จำเป็น (PNI)	ลำดับ
18. หลักสูตรมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบในการประเมินผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ	3.27	4.09	0.25	6
19. หลักสูตรมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบในการตรวจสอบการประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษา	3.27	3.96	0.21	5
20. หลักสูตรมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบในการกำกับประเมินการจัดการเรียนการสอนและประเมินหลักสูตร	3.40	4.21	0.24	7
21. อาจารย์ประจำหลักสูตรมีส่วนร่วมกับภาควิชา/คณะ/สถาบันในการจัดให้มีสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้	3.29	4.11	0.25	6
22. หลักสูตรมีการดำเนินการจัดสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่ใช้ในการเรียนการสอน	3.31	4.10	0.24	7
23. หลักสูตรมีการดำเนินการประเมินความพึงพอใจนักศึกษาและอาจารย์จัดสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่ใช้ในการเรียนการสอน	3.38	4.26	0.26	5
รวมเฉลี่ย	3.37	4.19	0.24	5
ด้านผลผลิต				
24. หลักสูตรมีการดำเนินการพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณภาพตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ	3.34	4.16	0.25	4
25. หลักสูตรมีการรายงานข้อมูลบัณฑิตที่ได้ออกทำหรือประกอบอาชีพอิสระภายใน 1 ปี	3.29	4.11	0.25	4
26. หลักสูตรรายงานข้อมูลการคงอยู่นักศึกษา	3.28	4.18	0.27	3
27. หลักสูตรมีการรายงานข้อมูลความสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา	3.32	4.15	0.25	4
28. หลักสูตรมีการปรับปรุงการบริหารหลักสูตรจากผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษา	3.17	4.12	0.30	1
29. หลักสูตรมีการปรับปรุงจากข้อร้องเรียนของนักศึกษา	3.29	4.23	0.29	2
30. หลักสูตรมีการรายงานผลการคงอยู่ของอาจารย์ประจำหลักสูตร	3.31	4.30	0.30	1
31. หลักสูตรมีการรายงานผลความพึงพอใจการบริหารหลักสูตรของอาจารย์ประจำหลักสูตร	3.21	4.13	0.29	2

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย สภาพ ปัจจุบัน (D)	ค่าเฉลี่ย สภาพที่พึง ประสงค์ (I)	ค่าดัชนี ความ ต้องการ จำเป็น (PNI)	ลำดับ
32. หลักสูตรมีการดำเนินการตามกรอบ มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ	3.28	4.18	0.27	3
33. หลักสูตรมีการดำเนินการตามเกณฑ์ มาตรฐานหลักสูตร	3.47	4.39	0.27	2
34. หลักสูตรพร้อมรับการประเมินเพื่อ ลงทะเบียนหลักสูตรจากสำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา	3.04	4.46	0.47	1
รวมเฉลี่ย	3.26	4.43	0.36	1
ด้านข้อมูลย้อนกลับ				
35. การรายงานผลการดำเนินการหลักสูตรใน ระบบ CHE QA ครบถ้วนตามเวลาที่ กำหนด	3.58	4.36	0.22	2
36. หลักสูตรจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพอย่าง เป็นระบบ	3.16	4.27	0.35	1
รวมเฉลี่ย	3.37	4.32	0.28	3
รวมทั้งหมด	3.30	4.26	0.29	

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรประกอบไปด้วย การวางแผน การดำเนินการตามแผน การตรวจสอบผลการดำเนินงาน และการปรับปรุงผลการดำเนินงาน ทั้งนี้สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก การดำเนินการด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตรจะเป็นผู้ดำเนินการ และจากการที่อาจารย์ประจำหลักสูตรมีบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบด้านอื่นๆ ส่งผลให้การบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรยังไม่บรรลุตามแนวทางที่กำหนดไว้เท่าที่ควร ทั้งนี้หากมีการดำเนินการตามแนวทางของวงจรคุณภาพการศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วย การวางแผน การดำเนินงานที่ชัดเจน รวมทั้งมีการดำเนินงานตามแผนโดยมีการติดตามผลการดำเนินงาน และปรับปรุงผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จะส่งผลให้การปฏิบัติงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านซึ่งประกอบไปด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ผลลัพธ์ และข้อมูลย้อนกลับ พบว่า ประเด็นที่มีการดำเนินการมากที่สุดในแต่ละด้าน มีดังต่อไปนี้

ด้านปัจจัยนำเข้าประเด็นที่มีการดำเนินการมากที่สุด คือ หลักสูตรปรับปรุงหลักสูตรตามรอบระยะเวลาที่กำหนด ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การกำกับมาตรฐานหลักสูตรมีข้อกำหนดให้ทุกหลักสูตรต้องดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรตามรอบระยะเวลาที่กำหนด หากหลักสูตรไม่ดำเนินการตามเกณฑ์

ดังกล่าวจะส่งผลให้หลักสูตรไม่ได้มาตรฐานดังนั้นหลักสูตรจึงให้ความสำคัญและดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรตามรอบระยะเวลาที่กำหนดมากที่สุด

ด้านกระบวนการ ประเด็นที่มีการดำเนินการมากที่สุด คือ หลักสูตรดำเนินการอย่างเป็นระบบในการส่งเสริม พัฒนาให้อาจารย์ประจำหลักสูตรมีความก้าวหน้าผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรมุ่งเน้นในการพัฒนาคุณภาพอาจารย์ประจำหลักสูตรอย่างเป็นระบบ ดังนั้นทุกหลักสูตรจึงให้ความสำคัญและสนับสนุน ส่งเสริมให้อาจารย์ประจำหลักสูตรได้รับการพัฒนา

มากที่สุด
ด้านผลผลิต ประเด็นที่มีการดำเนินการมากที่สุด คือ หลักสูตรมีการดำเนินการพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณภาพตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าการชีวิตคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตร หลังจากบัณฑิตสำเร็จการศึกษาและได้งานทำแล้ว หลักสูตรต้องสำรวจคุณภาพบัณฑิตจากผู้ใช้บัณฑิต โดยมีการวัดคุณภาพตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติดังนั้นหลักสูตรจึงมีการดำเนินการพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณภาพตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติมากที่สุด

ด้านผลลัพธ์ ประเด็นที่มีการดำเนินการมากที่สุด คือ หลักสูตรมีการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรกำหนดให้ทุกหลักสูตรต้องผ่านเกณฑ์การกำกับมาตรฐานหลักสูตร หากหลักสูตรไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานการกำกับมาตรฐาน จะถือว่าหลักสูตรไม่ได้มาตรฐาน จะมีคะแนนการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรเป็น 0 คะแนน ดังนั้นหลักสูตรจึงให้ความสำคัญและมีการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรมากที่สุด

ด้านข้อมูลย้อนกลับ ประเด็นที่มีการดำเนินการมากที่สุด คือ การรายงานผลการดำเนินการหลักสูตรในระบบ CHE QA Online ครบถ้วนตามช่วงเวลาที่กำหนดผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรจะต้องประเมินผ่านระบบ CHE QAOnline โดยมีข้อมูล และเอกสารที่เกี่ยวข้องครบถ้วน ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางที่กำหนด หลักสูตรจึงให้ความสำคัญและมีการดำเนินการรายงานผลการดำเนินการหลักสูตรในระบบ CHE QA Online ครบถ้วนตามช่วงเวลาที่กำหนดมากที่สุด

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดเกณฑ์มาตรฐานที่หลักสูตรจะขอรับการลงทะเบียนหลักสูตร โดยหลักสูตรต้องมีคะแนนการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับติดต่อกัน 2 ปี จึงจะสามารถยื่นขอรับการประเมินเพื่อลงทะเบียนหลักสูตรได้ ทั้งนี้หากผ่านการประเมินในระดับดี สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจะประกาศให้บุคคลทั่วไปรับทราบ อันจะเป็นการยืนยันคุณภาพของหลักสูตรได้เป็นอย่างดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประเด็นที่มีความต้องการมากที่สุดในแต่ละด้าน มีดังต่อไปนี้

ด้านปัจจัยนำเข้า ประเด็นที่มีความต้องการมากที่สุด คือ หลักสูตรปรับปรุงหลักสูตรตามรอบระยะเวลาที่กำหนด ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า หากหลักสูตรไม่ได้ดำเนินการปรับปรุงตามรอบระยะเวลาที่กำหนด จะส่งผลให้หลักสูตรไม่ผ่านเกณฑ์การกำกับมาตรฐานหลักสูตร และจะมีคะแนนการประเมินการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน 0 คะแนน ดังนั้นหลักสูตรจึงให้ความสำคัญและต้องการให้มีการดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรตามรอบระยะเวลาที่กำหนดมากที่สุด

ด้านกระบวนการ ประเด็นที่มีความต้องการมากที่สุด คือ หลักสูตรดำเนินการอย่างเป็นระบบในการแนะแนวแก่นักศึกษาผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าการแนะแนวแก่นักศึกษาจะเป็นการสร้าง ความเข้าใจในการเรียนตลอดหลักสูตร และเป็นการแนะนำการใช้ชีวิตให้นักศึกษา อันจะส่งผลให้นักศึกษา สามารถสำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนด มีความพึงพอใจต่อหลักสูตร และจะช่วยลดปัญหาต่างๆ ที่ เกิดขึ้นตลอดระยะเวลาที่ศึกษาในหลักสูตร ดังนั้นทุกหลักสูตรจึงให้ความสำคัญและต้องการดำเนินการอย่าง เป็นระบบในการแนะแนวแก่นักศึกษามากที่สุด

ด้านผลผลิต ประเด็นที่มีความต้องการมากที่สุด คือ หลักสูตรมีการรายงานผลการคงอยู่ของอาจารย์ ประจำหลักสูตร ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรกำหนดคุณสมบัติของอาจารย์ ประจำหลักสูตรอย่างชัดเจน ส่งผลให้หลักสูตรต้องดำเนินการปรับเปลี่ยนอาจารย์ประจำหลักสูตรให้เหมาะสม ทั้งนี้หากอาจารย์ประจำหลักสูตรมีคุณสมบัติไม่ครบถ้วน จะส่งผลให้หลักสูตรไม่ผ่านเกณฑ์การกำกับมาตรฐาน หลักสูตร และจะมีคะแนนการประเมินการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน 0 คะแนน ดังนั้นหลักสูตรจึงให้ ความสำคัญและต้องการให้มีการดำเนินการรายงานผลการคงอยู่ของอาจารย์ประจำหลักสูตรมากที่สุด

ด้านผลลัพธ์ ประเด็นที่มีความต้องการมากที่สุด คือ หลักสูตรพร้อมรับการประเมินเพื่อลงทะเบียน หลักสูตรจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การลงทะเบียน หลักสูตรเป็นการประชาสัมพันธ์คุณภาพการจัดการศึกษาของหลักสูตรได้เป็นอย่างดี อันจะส่งผลให้เกิดความ เชื่อมั่นในคุณภาพของหลักสูตร โดยหลักสูตรต้องมีคะแนนการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในในระดับดี ติดต่อกัน 2 ปี จึงจะขอรับการประเมินเพื่อลงทะเบียนหลักสูตรได้ ดังนั้นหลักสูตรจึงให้ความสำคัญและมึ ต้องการสร้างความพร้อมรับการประเมินเพื่อลงทะเบียนหลักสูตรจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา มากที่สุด

ด้านข้อมูลย้อนกลับ ประเด็นที่มีความต้องการมากที่สุด คือ การรายงานผลการดำเนินการหลักสูตร ในระบบ CHE QA Online ครบถ้วนตามช่วงเวลาที่กำหนดผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรจะต้องประเมินผ่านระบบ CHE QA Online และจะต้องยืนยันผลคะแนนก่อนการประเมินในระดับคณะ หากหลักสูตรไม่ดำเนินการตามช่วงเวลาที่กำหนด จะส่งผลให้คณะกรรมการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร ไม่สามารถยืนยันผลคะแนนได้ตาม ความเป็นจริง และจะส่งผลเสียต่อการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับคณะ และสถาบันต่อไป ดังนั้น หลักสูตรจึงให้ความสำคัญและมีความต้องการรายงานผลการดำเนินการหลักสูตรในระบบ CHE QA Online ครบถ้วนตามช่วงเวลาที่กำหนดมากที่สุด

เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วพบว่า แต่ละหลักสูตรมีลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการ ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรแตกต่างกัน ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ความพร้อม และทรัพยากรสนับสนุนแต่ละหลักสูตรแตกต่างกัน อีกทั้งบทบาทอื่นที่อาจารย์ประจำหลักสูตร ได้รับนั้นส่งผลต่อการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรทั้งสิ้น ทั้งนี้หากทุก หลักสูตรได้รับการสนับสนุนในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร ครบถ้วน จะส่งผลให้การบริหารจัดการด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในมีประสิทธิภาพ ตาม เจตนารมณ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดไว้ ทั้งนี้อาจารย์ประจำหลักสูตรควรตระหนัก และ ให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร ซึ่งหากหลักสูตรมีคุณภาพและได้รับการ รับรองจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแล้ว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะมั่นใจในคุณภาพ และการจัดการ ของหลักสูตร อันจะส่งผลให้หลักสูตรพัฒนาคุณภาพให้ดียิ่งๆขึ้นไป

ทั้งนี้การบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร สำหรับมหาวิทยาลัยของ รัฐที่ดีหากขาดการวางแผน การดำเนินการตามแผน การตรวจสอบผลการดำเนินงาน และการปรับปรุงผลการ

ดำเนินงานที่ชัดเจนจะส่งผลให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงาน อันจะส่งผลให้การบริหารจัดการไม่มีประสิทธิภาพ และจะส่งผลต่อคุณภาพต่อไป สอดคล้องกับประภาพรณ รักเลี้ยง (2556) ซึ่งได้ระบุถึงการนำแนวคิดการควบคุมคุณภาพด้วยวงจรเดมมิง (Deming Circle: PDCA) มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานได้ โดยดำเนินการในขั้นตอนต่างๆ ดังนี้ Plan หมายถึง การวางแผน โดยเลือกปัญหาและตั้งเป้าหมายร่วมกัน Do หมายถึง การนำแผนหรือวิธีการแก้ไขปัญหามาที่กำหนดไว้ร่วมกันไปใช้ในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน เป็นการนำแผนแก้ไขปัญหามาสู่การปฏิบัติ Check หมายถึง การเปรียบเทียบผลการดำเนินงานกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยนำข้อมูลก่อนการดำเนินงาน และหลังการดำเนินงานมาเปรียบเทียบกัน Action หมายถึง การนำวิธีการแก้ไขปัญหามาที่ได้ผลหรือประสบผลสำเร็จมากำหนดเป็นมาตรฐานเพื่อถือปฏิบัติต่อไป ถ้าไม่ได้ผลก็นำไปพิจารณาวางแผนปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้นสอดคล้องกับเหนียวศีลาวงศ์ (2551 : 34) ซึ่งระบุถึงการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องโดยใช้วงจร PDCA เป็นวิธีการหลักที่อยู่บนพื้นฐานของกระบวนการทำงานที่มีทั้งความคงเส้นคงวา (Stable) และสามารถทำนายได้ (Predictable) ทั้งนี้หากมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบตามแนวทางที่กำหนดแล้ว จะส่งผลให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. อาจารย์ประจำหลักสูตรทุกคนควรวางแผนการดำเนินการด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรร่วมกัน โดยมีการจัดทำปฏิทินการดำเนินงานในแต่ละประเด็นตามที่กำหนดไว้ในแต่ละตัวบ่งชี้ ทั้งนี้ต้องมีผู้รับผิดชอบติดตามการดำเนินงานในแต่ละตัวบ่งชี้ รวมทั้งรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามประเด็นต่างๆ อย่างต่อเนื่อง
2. การบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยแต่ละหลักสูตรควรดำเนินการตามบริบทแต่ละหลักสูตร
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร เพื่อให้อาจารย์ประจำหลักสูตรสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานประกันคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2549, 7 สิงหาคม). *เรื่องมาตรฐานการอุดมศึกษา*.
 _____. (2557, 9 ธันวาคม). *เรื่องหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557*.
 ประภาพรณ รักเลี้ยง. (2556). *หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา*. พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยพิษณุโลก.
 พระราชบัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัย. (2553, 2 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 127 ตอนที่ 23 ก.
 กฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553.
 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. (2553, 22 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 127 ตอนที่ 45 ก.
 เหนียวศีลาวงศ์. (2551). *การพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสำหรับคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยแห่งชาติดลาว*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
 สุวิมล ว่องวานิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- แสงเพชร พระฉาย. (2557). การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2551). คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษากายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- _____. (2557). คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษากายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). การศึกษาความต้องการกำลังคนเพื่อวางแผนการผลิต และพัฒนากำลังคนของประเทศ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิก.

Translated Thai References

- Ministry of Education. (2006, 7 August). Announcement on Higher Education Standards. Ministry of Education. (2014, 9 December). Announcement of the Internal Quality Assurance Board Higher education standards and guidelines for quality assurance in higher education.
- Office of the Higher Education Commission. (2008). A Guide to Quality Assurance in Higher Education. (2nd ed.). Bangkok: Phappim.
- Office of the Higher Education Commission. (2014). A Guide to Quality Assurance in Education Higher education. (2nd ed). Bangkok: Phappim.
- Papapan Rakliang. (2013). Principles and Operations of Educational Administration. Phitsanulok: Graduate School Phitsanulok University, 2013.
- National Archives Act. (2010, 2 April), Government Gazette, Vol. 127, No. 23, The Ministerial Regulations on the Quality Assurance System and Guidelines for 2010.
- National Education Act (No. 3), B.E.2553. (2010, 22 July), Government Gazette. Book 127 at 45a.
- Nieow Seelawong. (2008). Development of Internal Quality Assurance System for the Faculty of Education National University of Laos. Doctoral Dissertation, Mahasarakham University.
- Suvimol Wongvanich . Research Needs Assessment. Bangkok: Chulalongkorn University Publishers, 2015. Sangphat Phachai. (2014). Development of Information System for Quality Assurance of Curriculum Standards Higher education. (Doctoral Dissertation, Rajabhat Mahasarakham University).
- Secretariat of the Council of Education. (2010). Study of Human Resources Needs for Production Planning and Manpower Development. (2nd ed). Bangkok: Picwangraphic.